

**KUNTASTRATEGIA
2022-2025**

Sonkajärveläinen ja ylpeä siitä

**Kunnanhallitus 21.2.2022 § 29
Valtuusto 2.5.2022 § 11**

KUNTASTRATEGIA

1 § Johdanto	2
2 § Nykytilanne	2
3 § Arvot	3
4 § Asiakkaat, verkostot ja yhteistyösuhteet.....	3
5 § Toimintaympäristö	3
6 § Visio	4
7 § SWOT	4
8 § Kuntaorganisaatio	6
9 § Tulevaisuuden näkymät 2021–2025	6
10 § Tavoitteet 2021-2025	7
1. Elinvoimainen kunta	7
2. Hyvinvoiva kuntalainen	8
3. Seudullinen yhteistyö SeutuSonkajärvi.....	9
4. Vahva talous on itsenäisen kunnan perusta.....	10
5. Hyvinvoiva henkilöstö.....	10
11 § Kuntastrategia 2021-2025	11
12 § Palvelujen järjestäminen ja tuottaminen 2021-2025.....	11
13 § Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet.....	13
14 § Kuntastrategian seuranta, arviointi ja tarkistaminen	13

1 § Johdanto

Kuntastrategialla tarkoitetaan päätöksiä ja toimintaa ohjaavaa johdonmukaista mallia, suunnitelmaa ja tietoisesti päätettyä toiminnan suuntaa, jonka avulla pyritään ennakoimaan tulevaisuutta ja lisäämään kunnan mahdollisuuksia selviytyä entistä enemmän epävarmuuksia sisältävästä toimintaympäristöstä.

Yksinkertaisimmillaan kuntastrategia ymmärretään kunnan toiminnan punaiseksi langaksi ja tieksi kohti haluttua tulevaisuutta. Parhaimmillaan kuntastrategia on sisäistetty erityiseksi tavaksi ajatella, joka heijastuu kunnan päätöksentekotilanteisiin ja arkitoimintaan.

Kuntalain 37 §:n mukaan kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon:

- Kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen
- Palvelujen järjestäminen
- Kunnan tehtäviä koskevissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet
- Omistajapolitiikka
- Henkilöstöpolitiikka
- Kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet
- Elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen

Kuntastrategian tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen. Kuntastrategiassa tulee määritellä myös sen toteutumisen arviointi ja seuranta. Kuntastrategian merkitys kunnan talousarvion ja -suunnitelman laadinnassa on keskeinen.

2 § Nykytilanne

Sonkajärven kunta on toteuttanut asuinkuntastrategiaa, jossa tavoitteena on luoda kuntalaisille mahdollisuus elää hyvää elämää. Sonkajärven vahvuutena on kaunis, turvallinen ja inhimillisen kokoinen asuinympäristö. Kunnan tavoitteena on järjestää kaikille kuntalaisille hyvät ja helposti saavutettavissa olevat palvelut. Tämä koskee muun muassa sosiaali- ja terveystaloutta, kouluja, varhaiskasvatusta, kirjastoa, kansalaisopistoa, kulttuuritoimea ja liikuntamahdollisuuksia. Kunnan vuokrataloyhtiö Sonkakoti Oy tarjoaa erilaisiin asumistarpeisiin sopivia vaihtoehtoja.

Sonkajärven kunta kehittää koko aluettaan ja kylien kehittäminen on maaseutumaisilla alueilla tärkeää. Sonkajärven ja Sukevan taajamien palvelujen säilyminen ja kehittäminen on kaikkien kylien elinvoimaisuuden ehto.

Kunta kannustaa yritystoimintaan ja tavoitteena on luoda yritystoiminnalle mahdollisuuksia.

Sonkajärvellä on mahdollisuus hyvään elämään, yrittämiseen, työntekoon ja harrastuksiin.

3 § Arvot

Sonkajärven kunnan arvot ovat avoimuus, oikeudenmukaisuus, tasa-arvo ja suvaitsevaisuus sekä yhteistyö- ja palveluhenkisyys.

Avoimuus on aitoa vuorovaikutusta, tiedon asiallista jakamista sekä luottamukseen ja arvostukseen perustuvaa yhteistyötä.

Oikeudenmukaisuus on toisten henkilöiden tasavertaista kohtaamista ja kohtelua, tehtävien tasapuolista jakamista sekä asioiden objektiivista valmistelua ja käsittelyä.

Tasa-arvo ja suvaitsevaisuus käsitetään laajasti tasavertaisuutena erilaisten ihmisten kesken. Henkilöitä kohdellaan yhdenvertaisesti sukupuolesta, iästä, kulttuuritaustasta, terveydentilasta, elämäkatsomuksesta, poliittisesta tai ammatillisesta toiminnasta, sukupuolisesta suuntautumisesta, perhesuhteista tai muusta näihin rinnastettavasta seikasta riippumatta.

Yhteistyö- ja palveluhenkisyys tarkoittaa aitoa ja rehellistä vuorovaikutusta henkilöiden kesken sekä tahtoa tuottaa kilpailukykyisiä kunnallisia palveluita.

4 § Asiakkaat, verkostot ja yhteistyösuhteet

Keskeisimpiä asiakkaita ovat kuntalaiset, kunnan jäsenet, yritykset, yhdistykset, seurakunnat ja muut kunnan asioista kiinnostuneet yksityishenkilöt ja organisaatiot. Yhteistyöverkoston muodostavat edellä mainittujen lisäksi naapurikunnat, Pohjois-Savon muut kunnat sekä kuntayhtymät, joista keskeisimpiä ovat Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri sekä jatkossa Pohjois-Savon Hyvinvointialue, johon kuuluvat myös palo- ja pelastustoimi.

5 § Toimintaympäristö

Sonkajärvi on maaseutukunta, jossa yli puolet kaikista työpaikoista on palvelualoilla. Alkutuotannossa olevien työpaikkojen määrä on noin 20 % (koko maan keskiarvo noin 3 %) ja jalostuksessa työpaikkoja on noin 16 %. Alkutuotannolla tarkoitetaan maa- ja metsätaloutta sekä kalastusta. Alkutuotantoon kuuluu myös luonnonvaraisten tuotteiden, marjojen ja sienien, kerääminen. Alkutuotannosta saaduista luonnonvaroista jalostetaan edelleen tuotteita jalostettavaksi.

Verrattuna koko maan työpaikkojen jakautumiseen eri toimialoille, on alkutuotannossa olevien työpaikkojen määrä Sonkajärvellä merkittävä. Maa- ja metsätalous ovat palvelusektorin lisäksi keskeinen elinkeino.

Sonkajärvellä yhdistys- ja järjestötoiminta on vilkasta. Järjestöjen ja kolmannen sektorin toiminta tukee merkittävästi kunnan tavoitteita kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Järjestöt voivat toimia myös työllistäjiä.

Kunnan väkiluku 31.12.2020 oli 3 844. Väkiluku on vähentynyt viime vuosikymmenten aikana. Väestöennusteen mukaan väestön määrä laskee edelleen vuoteen 2030.

Kuntakonsernitalous on tasapainossa. Suunnitelmakauden 2022-2024 investointipaineet ovat merkittävät. Tavoitteena on talouden tasapaino myös suunnitelmakaudella. Vuoden 2020 lopussa taseeseen kertynyt ylijäämä oli 5,4 milj. euroa. Asukaskohtainen lainamäärä oli 2 277 euroa (konsernilainamäärä: 5 571 euroa/asukas) ja tuloveroprosentti 21,25.

6 § Visio

Sonkajärvi - Savon huipulla – ite ja yhdessä tehen

Sonkajärvi on ihmisille ja yrityksille viihtyisä, turvallinen ja elinvoimainen asuin- ja toimintaympäristö. Sonkajärvellä on yhdessä tekemisen taitoa, toki jokaisen taitoja arvostaen.

Sonkajärvi tarjoaa vaihtoehdon ja mahdollisuuden asua maaseutumaisessa ja luonnonläheisessä ympäristössä, jossa palvelut ovat hyvin saatavilla.

7 § SWOT

VAHVUUDET:	HEIKKOUEDET:
<ul style="list-style-type: none"> - Yhteisöllisyys/osallisuus - Kulttuuri-, elämys- ja luontomatkailun mahdollisuudet - Kyläyhteisöt (yhteisöllisyys) ja järjestötoiminta - Monimuotoinen maatalous - Metsätalous - Puhdas ja kaunis luonto - Alueen historia, Ruukin historia, kylien tarinat, Vankilan historia - Arjen turvallisuus - Hyvät peruspalvelut, esim. apteekki ja kaupat - Perus- ja lukio-opetus, varhaiskasvatuspalvelut - Koulujen yrittäjyyskasvatus - Ikäihmistien hyvinvoinnin tukeminen - Nuorisovaltuusto ja kaksi nuorisotilaa - Kansalaisopiston toiminta - Hyvät liikunta- ja harrastusmahdollisuudet - Kaksi ajanmukaista kirjastoa - Osaava ja sitoutunut henkilöstö - Kaupunkipalveluiden läheisyys - Maahanmuuttajien onnistunut kotouttaminen - Lähiruoka - Lähidemokratian toimivuus: Sukevan aluelautakunta, kyläparlamentti - Hyvä kouluverkosto ja koulu- ja perhekulttuuri - Asiointipisteiden monipuolinen palveluntarjonta - Hyvät liikenneyhteydet (Viitostie ja rautatie) <p>→ kehitetään ja markkinoidaan vahvuuksia</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Väestökehitys - Väestön ikärakenne - Syntyvyyden lasku - Maahanmuuttajien nopea muuttaminen muualle - Korkea rakennetyöttömyys - Paikallistiestön kunto - Työ- ja opiskelupaikkojen puute - Työssäoppimapaikkojen puute - Yksipuolinen elinkeinorakenne - Julkiset liikenneyhteydet - Markkinointi - Sosiaalisen median heikko hyödyntäminen - Vahvuuksien riittämätön hyödyntäminen - INFO-pisteen puute - Palvelujen väheneminen (mm. pankit, kaupat) - Palveluoppaan puute <p>→ tunnistetaan heikkoudet</p>

<p>MAHDOLLISUUDET:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Elinvoiman kehittäminen - Yhteisöllisyys ja järjestötoiminta - Opinnäytetyöpankki - Elämysmatkailu (kulttuuri-, elämys- ja luontomatkailu) - Lähiruoka - Etätyömahdollisuudet/tekeminen - Paluumuuttajien houkuttelu, paluumuuttokampanjan laajentaminen - "Keskittymisen ja kaupungistumisen vastavoima", vaihtoehto megatrendille - Maaseudun kiinnostavuus lisääntyy kaupunkien vastapainona - Eukonkannon MM-kisojen, matkailun ja Sonkajärvi Soin kehittyminen - Senioripaluumuuttajat - Avoin ilmapiiri kuntaan muuttajia kohtaan - Digitalisaatio, kaksoiskuntalaisuus - Seutuyhteistyö - PK-yrittäjyys - Edullinen asuminen - Nettimarkkinointi (esittelyvideot) - Ylä-Savon kuntien verkostoituminen - 100-vuotias kunta - Yhteisöllisyys huomioitu - Tuulivoima <p>→ tartutaan mahdollisuuksiin</p>	<p>UHKAT:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Osaavan henkilöstön saaminen - Maatalouden kehitys/maailmantilanne - Ilmastomuutos - Maatilojen ja yritysten sukupolvenvaihdokset - Väestökehitys - Palvelujen supistuminen - Valtakunnallinen keskittämispoliittikka - Liikenneyhteyksien heikkeneminen (tieverkoston kunto ja joukkoliikenne) - Pienten lukioden tulevaisuus - Kaupunkien vetovoima kasvukeskuksiin - Kunnan henkilöstön eläköityminen -> osaavan henkilöstön saaminen - Kunnan ohut henkilöstörakenne - Elinkeinopolitiikan riskit - ICT-rakenteen toimivuus <p>→ varaudutaan uhkiin</p>
--	---

Merkittävimpiä Sonkajärven vahvuuksia ja mahdollisuuksia, joita on edelleen vahvistettava, ovat sijainti Ylä-Savon työssäkäyntialueella, viihtyisä ja turvallinen asuinympäristö, asumisen väljyys, arvokas luonto järvineen, toimivat peruspalvelut sekä vahva yhteisöllisyys ja osallisuus. Kunnan oma lukio on meille tärkeä. Koululaisten ja opiskelijoiden sitouttaminen tänne on tulevaisuuden mahdollisuus. Monipaikkaisuus on meille suuri mahdollisuus.

Kunnan toimintojen kannalta vahvuutena ovat lisäksi osaava ja motivoitunut henkilöstö sekä virkeä yhdistystoiminta ja yhteisöllisyys. Matkailuelinkeino nähdään tulevaisuuden merkittävänä elinkeinorakennetta vahvistavana tekijänä. Eukonkanto-brändi on edelleen merkittävä osa Sonkajärven kunnan imagoa. Ainutlaatuisesta kuntamme historiasta voi ammentaa tähän päivään vahvuuksemme kehittämiseksi edelleen.

Heikkouksia ovat negatiivinen väestökehitys ja väestön ikärakenne sekä korkea rakennetyöttömyys. Sonkajärven muut koulutuspaikat kuin lukio sijaitsevat paikkakunnan ulkopuolella, joten opiskelumahdollisuudet ovat rajalliset. Kunnan on yhdessä opiskelijoiden ja kunnan alueen yritysten kanssa pohdittava keinoja opiskelijoiden sitouttamiseksi paikkakunnalle.

Uhkana on myös se, ettei sukupolvenvaihdoksia synny pk-yrityksissä eikä maataloille löydy jatkajia. Uhkana nähdään myös se, että palvelut siirtyvät kaupunkikeskuksiin, mikä vähentää asumisen vetovoimai-

suutta maaseudulla. Uhkana on myös liikenneyhteyksien heikkeneminen sekä tieverkoston kunnan että joukkoliikenteen näkökulmasta.

8 § Kuntaorganisaatio

Kuntaorganisaation tärkeimpänä tehtävänä on tuottaa kuntalaisille ja kunnassa toimiville organisaatioille kunnalliset peruspalvelut ja sitä kautta toteuttaa voimassa olevaa kuntastrategiaa.

Sonkajärven kunnan palveluksessa 31.12.2020 oli 160 työntekijää, joista 97 oli vakituisia kokoaikaisia työntekijöitä. Tuleva Hyvinvointialueuudistus tuo pieniä muutoksia kunnan henkilöstömäärään, nykyisellään sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut tuottaa Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä.

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä sekä Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri ovat kunnan kannalta merkittävimpiä sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymiä. Hyvinvointialueuudistus siirtää järjestämis- ja toteuttamisvastuun yhdessä palo- ja pelastustoimen kanssa hyvinvointialueille. Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän toteuttamat ympäristöterveydenhuollon palvelut organisoidaan alueella uudelleen. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on tulevaisuudessa kunnan vastuulla.

Kuntaorganisaation haasteena tulevaisuudessa ovat erityisesti henkilöstön ikääntyminen ja eläköityminen yhdessä uusien henkilöiden saamisen kanssa. Arvion mukaan eläkepoistuma vuosina 2021-2025 on 18 prosenttia vakinaisesta henkilöstöstä. Uusien työntekijöiden valinnassa painotetaan monialaosaamista.

Kunnan vahvana tahtotilana on olla hyvä kuntatyönantaja.

9 § Tulevaisuuden näkymät 2022–2025

SOTE- ja maakuntauudistus 1.1.2023 alkaen muuttaa merkittävästi kuntien tehtäviä ja vastuita. Jatkossa kunnan rooli alueen elinvoiman ylläpitämisessä ja asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä kasvaa.

Sonkajärven kunta voidaan nähdä tulevaisuudessa osana isoa verkostoa. Verkostokunnassa kuntasektori vastaa edelleen laajasti palveluista. Selvitäkseen lakisääteisten tehtävien järjestämisestä iso osa kunnallisista palveluista järjestetään ylikunnallisin palvelurakentein ja kuntien yhteistoiminnan kautta. Palvelujen järjestämisessä tehdään yhteistyötä yritysten ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Tämä tulee huomioida myös kuntastrategian tavoitteissa.

Poliittinen ja taloudellinen epävarmuus on lisääntynyt Euroopassa ja taloudellisten ennusteiden laatiminen on haasteellista. Maatalouden tilanne on tällä hetkellä haasteellinen; jatkossa maatalouden haasteena on jatkajien löytäminen tiloille (sukupolvenvaihdokset). Maataloutta täydentävänä elinkeinona on erityisesti metsätalous, jonka asema tulevaisuudessa nähdään vahvana. Myös lähiruokaa markkinoivat ja myyvät maatilayritykset ovat vahvasti esillä.

Sonkajärven kunta on panostanut voimakkaasti liikunta- ja harrastusmahdollisuuksiin sekä kirjasto- ja kulttuuripalveluihin. Kunnassa on monipuoliset liikuntapaikat, jotka ovat hyvässä kunnossa. Vuokra-asuntotarjonta on monipuolinen ja asunnot ovat hyvässä kunnossa. Edellä mainitut ovat selkeitä vahvuuksia tulevaisuutta ajatellen.

Tulevaisuuden haasteita Sonkajärvellä ja koko Ylä-Savossa ovat erityisesti väestön väheneminen ja ikääntyminen sekä rakennetyöttömyys. Väestökadon hillitsemiseksi edistetään työperäistä maahanmuuttoa.

Haasteista ja uhkista huolimatta kunnassa panostetaan positiivisen asenteen luomiseen korostamalla hyviä ja toimivia asioita sekä mahdollisuuksia.

Hyvinvointialueuudistus vaikuttaa kunnan valtionosuuksiin sekä niiden perusteisiin. Kuntien tasapuolinen ja oikeudenmukainen huomioiminen on keskeistä kuntamme menestymisen kannalta.

Järjestöjen ja kolmannen sektorin merkitys tulee kasvamaan edelleen. Myös neljännen sektorin eli aktiivisten kuntalaisten, jotka eivät kuulu mihinkään yhdistysten tai järjestöjen toimintaan, merkitys kunnalle tulee korostumaan entisestään. Kunnassa toimii hyte-koordinaattori, joka on mukana Ylä-Savon ja Pohjois-Savon hyte-verkostoissa ja ehkäisevän päihdetyön koordinaattori, joka kuuluu alueellisiin verkostoihin.

10 § Tavoitteet 2022-2025

Sonkajärven kunnan kannalta keskeiset menestystekijät ovat:

- 1) Elinvoimainen kunta
- 2) Hyvinvoiva kuntalainen
- 3) Seudullinen yhteistyö ”SeutuSonkajärvi”
- 4) Vahva talous itsenäisen kunnan perusta
- 5) Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö

Jokaiselle menestystekijälle on asetettu vuoteen 2025 ulottuvat tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit. Mittareiden numeeriset tavoitearvot esitetään vuosittain talousarviossa.

Toimielimet asettavat lisäksi talousarviossa täydentäviä tavoitteita, toimenpiteitä ja mittareita tarpeen mukaan.

1. Elinvoimainen kunta

Tavoite:	Toimenpide:	Mittari:
Elinvoiman monipuolinen kehittäminen	Käymme aktiivista vuoropuhelua kunnan ja yritysten kesken	Asukkaita 31.12. Lukumäärä, muutos Työllisten osuus Toteutuneet rahoitukset Työllisyysaste Toteutuneet toimet Vuoden 2022 aikana, vuosittain arvio toimista

	<p>Väestökehitys Yritysten lukumäärä Työllisyysaste Työpaikkaomavaraisuus Hyödynämme hankerahoitusta monipuolisesti Työllisyyden edistäminen Kunnan kehittämissyhteistyö laajasti kuntalaisten, järjestöjen ja yritysten kanssa Palkkaamme kuntaan elinvoimakoordinaattorin Lisäämme uusiutuvan energian käyttöä Teemme uusiutuvan energian kuntakatselmuksen Teemme palveluoppaan</p>	
Maa- ja metsätalouden vahva asema	<p>Maatilojen tukimäärä Maatilayritysten määrä Toteutuneet sukupolvenvaihdokset Tuotetut maitolitrat Tuotetut lihakilot Metsän/puun myyntitulot (brutto) Yksityistieavustukset Lähiruuan osuus kunnan hankinnoissa</p>	<p>Maksetut tuet/vuosi Kpl Kpl L/vuosi Kg/vuosi Euroa/vuosi Euroa/vuosi %</p>
Yritystoiminnan edellytysten parantaminen	<p>Tunnistamme palveluyritysten merkityksen kunnassa Edistämme matkailun kehittymistä Huolehdimme yritysneuvonnan saatavuudesta Kunnan hankintaohjeen päivittäminen</p>	<p>Yritysneuvontakertojen lukumäärä</p>
Kunnan infrastruktuurin kehittäminen	<p>Kunnostettu katuverkosto Liikenneturvallisuustoimet Rakennusluvut Vesihuoltolaitoksen investoinnit Sukevan paloasema Vahva yksityistieverkosto Julkinen liikenne Etätyöpisteet kunnan tiloissa</p>	<p>Tarvearviointi/toteutuma Kpl Kpl Euroa/vuosi Toteutumavuosi Avustukset euroa/vuosi Liikennevuorot Kpl</p>

2. Hyvinvoiva kuntalainen

Tavoite:	Toimenpide:	Mittari:
Yhdessä tehden	<p>Edistämme kaikkien kuntalaisten hyvinvointia Nuorten opiskelu ja kesätyöt</p> <p>Vaalimme laadukasta varhaiskasvatusta, peruskoulua ja lukio-opetusta</p> <p>Huolehdimme ikääntyvästä väestöstä yhdessä kolmannen sektorin kanssa Tapahtumakalenteri Eläkeläisten harrastusmahdollisuudet Sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä palo- ja pelastuspalveluiden saatavuus kunnassa Kunnassa toimivien yhdistysten ja järjestöjen määrä</p>	<p>Hyte-mittarit Omaan lukioon hakevat Kesätyöpaikat nuorille Perheentalo, kävijämäärät Lasten ja nuorten (maksuttomiin) harrastuksiin osallistuvien määrä</p> <p>Varhaiskasvatuksen ja peruskoulun laatumittaristo</p> <p>Tapahtumakalenteri vuosittain Kysyntä/tarjonta</p> <p>Arviointi vuosittain</p>
Kunnalliset vapaa-ajan lähipalvelut	<p>Hyvät ja monipuoliset peruspalvelut takaavat sujuvan arkemme</p> <p>Hyvät ja monipuoliset harrastusmahdollisuudet</p>	<p>Kansalaisopiston kurssit ja opiskelijat, lukumäärä Kansalaisopiston asiakastyytyväisyys Kirjaston tapahtumien ja käyttäjäkoulutusten osallistujamäärä Kirjastokäynnit, lukumäärä Kuntosalin lunastetut avaimet, lukumäärä</p>
Asuinkunta työssäkäyntialueella	<p>Tunnistamme kylien mahdollisuudet asunto- ja talotarjonnassa Edistämme loma-asumista kunnassa Pidämme tärkeänä hyviä kulkuyhteyksiä</p>	<p>Kiinteistö- ja mökkipörssi</p> <p>Vapaat mökkitontit kunnassa</p>

	Kunnan alueella monipuolinen tonttitarjonta, myös haja-asutusalueen tontit esille Sonkakodilla monipuolinen asuntotarjonta Ikääntyville tarjolla monipuoliset asumisratkaisut	Tontit, kpl Vuokra-asuntojen lukumäärä ja käyttöaste
--	--	---

3. Seudullinen yhteistyö ”SeutuSonkajärvi”

Tavoite:	Toimenpide:	Mittari:
Hyvä seudullinen yhteistyö	Monipuolinen yhteistyö Ylä-Savon kuntien kanssa Hankeyhteistyö alueella Moni-ilmeinen SeutuSonkajärvi on vahva osa Ylä-Savoa	Arviointi vuosittain Yhteiset hankkeet, kpl
Oppilaitosyhteistyön vahvistaminen	Opinnäytepankki esim. amk ja yliopisto-opiskelijoille Opinnäytetyöpankki Työharjoittelupaikkojen tarjoaminen opiskelijoille yhdessä yrittäjien kanssa	Kunnalle tehdyt opinnäytetyöt Toteuma, kpl Toteuma, kpl

4. Vahva talous itsenäisen kunnan perusta

Tavoite:	Toimenpide:	Mittari:
Kunnan elinvoimaisuus turvaa kunnan vahvan talouden	Huomioimme päätösten vaikutukset kunnan taloudessa Pidämme tulot ja menot tasapainossa Suunnittelemme investointeja pitkäjänteisesti Tunnistamme kuntakonsernin taloudenhallinnan merkityksen	Kunnan tilikauden tulos Väliarviointi ja arviointikertomus vuosittain Investointisuunnitelma 10 v. ajan tasalla Taseen kehitys kuntakonsernissa
Järjestämme keskeiset kunnalliset palvelut lähellä	Varhaiskasvatus, perusopetus, lukio, kirjasto ja kansalaisopisto, liikunta- ja nuorisopalvelut, sivistystoimen muut palvelut sekä teknisen toimen palvelut Vaikutamme aktiivisesti kuntamme sosiaali- ja terveys - sekä pelastustoimenpalveluiden kehittymiseen Pohjois-Savon uuden hyvinvointialueen myötä	Arviointi vuosittain 2023 alkaen

5. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö

Tavoite:	Toimenpide:	Mittari:
Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö on kunnan voimavara	Huolehdimme henkilöstön työhyvinvoinnista Kehitämme henkilöstön osaamista Arvostamme hyviä työyhteisötaitoja Mahdollistamme henkilöstön työkierron Tunnistamme esimiestyön ja johtamisen keskeisen merkityksen työyhteisön kannalta Vaalimme pitkäaikaisia työsuhteita Mahdollistamme henkilöstön kehittymisen työuralla Sitoudumme jatkuvan kehittämisen periaatteeseen	Työtyytyväisyyskyselyn tulokset Työpaikkakäyntiraportit Toteutuneet koulutukset Toistaiseksi voimassa olevien työsuhteiden osuus Vaihtuvuus

11 § Kuntastrategia 2022-2025

Tahtotilana on, että Sonkajärvi on ihmisille ja yrityksille viihtyisä, turvallinen ja elinvoimainen asuin- ja toimintaympäristö.

Tahtotilaan pääsemiseksi kunta edistää elinkeinoelämän kehitystä ja panostaa erityisesti asumiseen ja ympäristöön toteuttamalla asuinkuntastrategiaa. Sonkajärvi tarjoaa vaihtoehdon ja mahdollisuuden asua maaseutumaisessa ja luonnonläheisessä ympäristössä, jossa palvelut ovat hyvin saatavilla. Kunta panostaa asumiseen ja tarjoaa kuntalaisille hyvät ja helposti saavutettavissa olevat palvelut, joilla edistetään kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia. Sonkajärven ja Sukevan taajamien palvelujen säilyminen ja kehittäminen sekä kyläyhteistyö ovat keskeisessä asemassa.

Kunta toimii erilaisissa verkostoissa ja edistää kaikella toiminnallaan elinkeinojen kehittymistä sekä kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia. Kuntakonsernitalous on tasapainossa ja kunnassa on hyvinvoiva, osaava ja työstä innostunut henkilöstö.

Kuntastrategia on valtuuston lakisäätäinen ohjausväline ja sen merkitys korostuu valtuustokaudella 2021-2025. Kuntastrategia sidotaan tiiviisti talousarvion ja taloussuunnitelman valmisteluprosessiin. Talousarvio ja -suunnitelma tulee laatia siten, että se toteuttaa kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Tästä syystä talousarviotavoitteet tulee esittää niin, että niistä käy ilmi, mistä strategisesta tavoitteesta ne on johdettu.

Kuntastrategia toimii myös lähtökohtana laajan hyvinvointikertomuksen valmistelutyölle. Laajassa hyvinvointikertomuksessa määritellään tarkemmin kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi tehtävät toimenpiteet, mittarit ja resurssit.

12 § Palvelujen järjestäminen ja tuottaminen 2022-2025

Kunnan tehtävien hoitamisessa on syytä erottaa palvelujen järjestäminen ja tuottaminen. Järjestämisvastuu tarkoittaa sitä, että kunta erityislainsäädännön velvoittamana huolehtii, että palveluja on kuntalaisten saatavilla ja että kunta vastaa palvelujen rahoituksesta. Järjestämisvastuuseen liittyy kunnan rahoitusta, viranomaistehtäviä ja valvontaa.

Palvelujen tuottamisen suhteen kunta voi itse ratkaista, miten palvelut käytännössä tuotetaan. Valtuusto päättää palveluja tuottavien yksiköiden organisointimuodoista ja perustaa tarvittavat tuottantoyksiköt. Jos omalla tuotannolla ei pystytä vastaamaan palvelutarpeeseen tai toiminta on tehotonta, valtuusto harkitsee muita palvelun tuottamiskeinoja.

Alla olevassa taulukossa on kuvattu Sonkajärven kunnan palvelujen järjestäminen ja tuottaminen vuosina 2021-2025. Hyvinvointialueet aloittavat toimintansa 1.1.2023, jolloin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä palo- ja pelastustoimen palvelut siirtyvät maakunnallisen hyvinvointialueen tuottamiksi. Niitä koskevat päätökset tekee maakunnan aluevaltuusto. Ympäristöterveydenhuollon palvelut jäävät kuntien järjestämisvastuulle ja niiden toteuttamistapa on valmistelussa.

TE-palvelujen järjestämisvastuu siirretään vuoden 2024 aikana kunnalle tai useammasta kunnasta muodostuvalle yhteistoiminta-alueelle, jonka työvoimapohjan on oltava vähintään 20 000 henkilöä. Yhteistoiminta-alueen tulee olla työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimivia alue. Yhteistoimintaan velvoitetut kunnat päättävät yhteistoiminnan muodosta kuntalaisia säädetyn mukaisesti.

Palvelutavoitteet määritellään vuosittain laadittavassa talousarviossa.

Palvelu:	Järjestäjä:	Tuottaja:
Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut	31.12.2022 saakka Sonkajärven kunta 1.1.2023 alkaen Pohjois-Savon hyvinvointialue	31.12.2022 saakka Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä 1.1.2023 alkaen Pohjois-Savon hyvinvointialue
Ympäristöterveydenhuolto	Sonkajärven kunta	31.12.2022 saakka Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä 1.1.2023 eteenpäin toteuttamistapa avoin
Maaseutu- ja lomituspalvelut	Sonkajärven kunta	Ylä-Savon maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alue, järjestävä kunta Iisalmen kaupunki
Pelastustoimi	31.12.2022 saakka Sonkajärven kunta 1.1.2023 alkaen Pohjois-Savon hyvinvointialue	31.12.2022 saakka Pohjois-Savon pelastuslaitos 1.1.2023 alkaen Pohjois-Savon hyvinvointialue
Yleishallinnon palvelut: • asiointipiste, henkilöstö- ja taloushallinto, hallintopalvelut • ICT-palvelut	Sonkajärven kunta	Sonkajärven kunta Savon ICT-Palvelut Oy
Ruokapalvelu - Koulutoimi ja varhaiskasvatus - Sosiaali- ja terveystoimi	Sonkajärven kunta Sonkajärven kunta 31.12.2022 saakka Pohjois-Savon hyvinvointialue 1.1.2023 alkaen	Sonkajärven kunta Sonkajärven kunta 31.12.2022 saakka Pohjois-Savon hyvinvointialue 1.1.2023 alkaen
Työllistäminen TE-palvelut	Sonkajärven kunta Siirtyvät kuntien järjestämistä vastuulle vuonna 2024	Sonkajärven kunta Toteuttamistapa avoin, yhteistoiminta-alueen työvoimapohjan oltava vähintään 20 000 henkilöä
Varhaiskasvatus	Sonkajärven kunta	Sonkajärven kunta
Perus- ja lukio-opetus	Sonkajärven kunta	Sonkajärven kunta
Vapaa sivistystoimi (kansalaisopisto ja kirjasto)	Sonkajärven kunta	Sonkajärven kunta
Nuoriso- ja liikuntatoimi	Sonkajärven kunta	Sonkajärven kunta

Tekninen toimi	Sonkajärven kunta	Sonkajärven kunta
Vesihuolto	Sonkajärven kunta	Sonkajärven kunta, Ylä-Savon Vesi Oy
Rakennusvalvonta	Sonkajärven kunta	Sonkajärven kunta
Asumispalvelut/vuokra-asuminen	Sonkakoti Oy	Sonkakoti Oy

13 § Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista. Kunnassa on vanhus- ja vammaisneuvosto, nuorisovaltuusto sekä kylä- ja yhdistysparlamentti, joiden toimintaedellytyksiä kunta turvaa. Lisäksi kunta tukee järjestöjen yhteistyön kehittämistä ja vahvistamista.

Tiedottamisen merkitys korostuu merkittävien muutosten myötä erityisesti sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä palo- ja pelastustoimen palvelujen järjestäjämuutosten myötä niin valmistelun kuin toimeenpanon aikana. Uusia viestintäkanavia hyödynnämme vuorovaikutteisen viestinnän lisäämiseksi. Kuntalaisille järjestetään tarpeen mukaan tiedotus- ja kuulemistilaisuuksia. Tarvittaessa voidaan toteuttaa palvelutyytyväisyyskyselyitä tiedon keräämiseksi kuntalaisilta.

Kunta on mukana Osallisuudella uusia palveluratkaisuja ja hyvinvointia Pohjois-Savoon (OSPA)-hankkeessa. OSPA-hanke hakee ratkaisuja Pohjois-Savon maaseutukuntien palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden parantamiseen, osallisuuden kehittämisen tarpeisiin sekä maaseudun asukkaiden ja pienten kuntien eriarvoistumiseen suhteessa palvelujen saatavuuteen ja saavutettavuuteen. Keskeistä on saada hankkeen hyvät käytännöt eri puolilta maakuntaa elämään kunnassamme.

Viestinnän keskeisimmät periaatteet on kuvattu viestintästrategiassa.

14 § Kuntastrategian seuranta, arviointi ja tarkistaminen

Kuntastrategian toteutumista seurataan ja arvioidaan osana vuosittaista tilinpäätösraportointia. Toimielimet raportoivat tilinpäätöksessä kuntastrategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta. Kunnanhallituksen tehtävänä on seurata ja arvioida kuntastrategian toteutumista osana kunnan johtamista ja raportoida kuntastrategian toteutumisesta valtuustolle tilinpäätöksen yhteydessä. Kuntastrategian eteneminen tarkistetaan samassa yhteydessä.

Valtuustokauden päätteeksi vuonna 2025 kuntastrategian toteutumisesta tehdään itsearviointi, jossa kuvataan nykytilanne, kuntastrategian toteutuminen, päivitystarve sekä kehitystarpeet seuraavalle valtuustokaudelle.

Kuntastrategia arvioidaan ja päivitetään valtuustokausittain.

LIITTEET: Henkilöstöohjelma
                   Omistajapolitiikka
                   Viestintästrategia